

El nou model de formació del professorat: el Pla quadriennal de formació del professorat 2016-2020

Tomeu Barceló

RESUM

Aquest treball pretén donar a conèixer el Pla quadriennal de formació del professorat 2016-2020, que intenta passar d'un model formatiu basat en l'ensenyament a un model basat en l'aprenentatge, amb elements que permetin la transferència real del coneixement i amb una avaluació pràctica de l'adquisició de les noves competències professionals. S'aporten les dades corresponents del primer curs d'implantació.

RESUMEN

Este trabajo pretende dar a conocer el Plan cuatrienal de formación del profesorado 2016-2020, que intenta pasar de un modelo formativo basado en la enseñanza a un modelo basado en el aprendizaje, con elementos que permitan la transferencia real del conocimiento y con una evaluación práctica de la adquisición de las nuevas competencias profesionales. Se aportan los datos correspondientes del primer curso de implantación.

I. INTRODUCCIÓ: EL DISSENY DEL PLA QUADRIENNAL DE FORMACIÓ 2016-2020

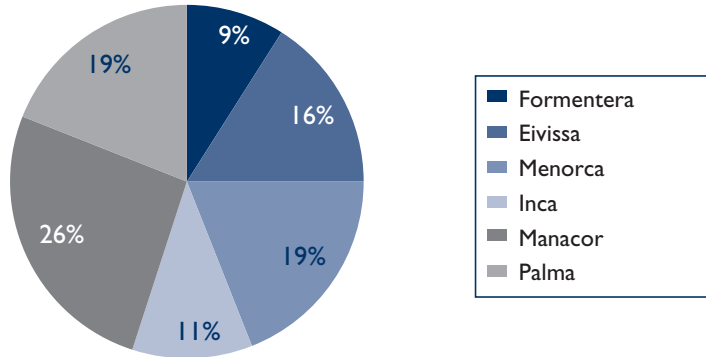
La formació permanent del professorat constitueix un element clau per possibilitar una millora del sistema educatiu a partir de la pràctica reflexiva i dialogada adreçada a implementar canvis metodològics i organitzatius que permetin avançar cap a l'èxit educatiu i la millora dels processos d'aprenentatge i dels resultats acadèmics de l'alumnat.

Els millors processos de millora i transformació són els que sorgeixen dels mateixos agents implicats en el canvi, en el nostre cas, els docents. Per al disseny del nou pla es va propiciar una participació heterogènia de docents de diferents cossos i especialitats que voluntàriament participaren en unes sessions d'anàlisi i debat pedagògic. Cal destacar que va esdevenir una gran fita poder generar reunions de debat i reflexió als centres de professorat (CEP) de les Illes Balears: a Formentera, a Menorca, a Manacor, a Eivissa, a Palma i a Inca. En total hi van participar 148 docents. Les direccions dels CEP fomentaren la participació i l'heterogeneïtat.

Aquestes jornades es dugueren a terme en dos blocs de quatre hores cada un, el mòdul d'Avaluació i el mòdul d'Orientació. El primer va estar destinat a la detecció de necessitats i l'avaluació de la formació del professorat. El segon mòdul se centrà en el debat pedagògic sobre cap on hauria d'anar l'educació a les Illes Balears i la formació del professorat de 2016 a 2020.

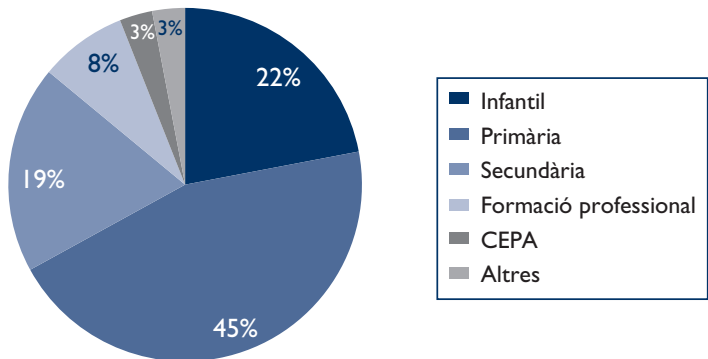
La metodologia de feina fou la del treball cooperatiu, en què s'utilitzaren diferents estructures amb la intenció clara de generar unes dinàmiques amb les quals la participació fos equitativa i les aportacions consensuades. En les jornades es va comptar amb una persona assessora del CEP i una del Servei de Formació del Professorat per facilitar els processos interns.

GRÀFIC 1: PARTICIPACIÓ PER CEP

Font: Servei de Formació del Professorat (SFP)

GRÀFIC 2: PARTICIPACIÓ PER ETAPES

Font: SFP

A partir de tota aquesta informació es va elaborar un document provisional de pla quadriennal de formació que es va remetre a tots els participants perquè poguessin fer propostes de millora i, finalment, es va elaborar el projecte de pla que es va tractar en una mesa tècnica sindical i es va remetre al Consell Escolar de les Illes Balears perquè en pogués emetre l'informe pertinent, que fou aprovat per unanimitat.

El Pla quadriennal va ser, finalment, aprovat per mitjà de la Resolució del conseller d'Educació i Universitat de dia 16 de març de 2016 per la qual s'aprova el Pla quadriennal de formació del professorat 2016-2020 (BOIB núm. 41 de 31 de març).

2. TRETS ESSENCIALS DEL NOU MODEL FORMATIU

El paper del professorat, ara com ara, abraça l'acompanyament, l'ensenyament, la mediació i l'avaluació del desenvolupament de l'alumnat per afavorir l'èxit escolar. Per tant, convenen noves mirades i estratègies per motivar l'alumnat i fomentar el desplegament de les seves capacitats.

El Pla de formació intenta respondre a la necessitat de planificar de manera acurada els espais i continguts formatius per tal de proporcionar al conjunt del professorat oportunitats variades d'aprenentatge, reflexió, experimentació i implementació de pràctiques educatives que ajudin a millorar els processos d'ensenyament i aprenentatge. Per això estableix com a trets essencials:

- Uns programes de formació vinculats a la millora del rendiment educatiu,
- Una formació dirigida a equips docents,
- Una prioritització de la formació contextualitzada als centres educatius,
- Una fonamentació teòrica per a l'impuls de la pràctica educativa,
- L'ús del treball cooperatiu per dissenyar l'experimentació,
- La necessitat de transferència a l'aula i al centre, i
- L'avaluació reguladora i d'impacte.

Aquest model estableix línies estratègiques de formació i noves modalitats formatives per adequar la implementació en el marc del sistema de formació del professorat.

2.1. Línies estratègiques

El Pla quadriennal planteja que els àmbits i els continguts de la formació s'han d'organitzar entorn dels problemes que es generen en la pràctica docent i en el foment de la innovació educativa i la millora dels centres, sense oblidar els elements d'actualització científica. En aquest sentit, s'han prioritzat les línies formatives següents:

- Millora de les pràctiques educatives, el rendiment i els resultats dels processos d'aprenentatge per mitjà de metodologies d'aprenentatge centrades en l'alumne,
- Millora de la convivència, competències personals i gestió emocional,
- Atenció a la diversitat, models inclusius i coeducació,
- Gestió i lideratge dels equips docents,
- Millora de les competències lingüístiques,
- Integració de les tecnologies d'aprenentatge, informació i comunicació,
- Actualització científica i didàctica de col·lectius específics, i
- Entorns col·laboratius d'aprenentatge i participació de la comunitat educativa.

2.2. Modalitats formatives

El Pla quadriennal defineix una nova organització de les modalitats formatives més flexible, en espais contextualitzats, amb elements que permetin la transferència real del coneixement i amb una avaluació pràctica de l'adquisició de les noves competències professionals. Amb aquesta finalitat s'han establert les modalitats formatives següents:

- Formació dels centres, formació en els centres i formació per als centres. Aquesta modalitat s'estableix com a prioritària i ha de relacionar la formació amb la transferència i l'avaluació com una forma de treball del professorat, amb la idea que els processos formatius dels professionals de l'educació han d'estar vinculats estretament amb els centres educatius com a unitat bàsica de canvi, i respon a l'evidència que els docents són professionals immersos en una organització que desenvolupa els mateixos processos d'aprenentatge. Aquesta modalitat es concreta en:
 - Formació dels centres (FdC), vinculada a projectes globals de millora per mitjà dels plans d'innovació pedagògica.
 - Formació en el centre (FeC), vinculada a un aspecte parcial del projecte educatiu del centre d'acord amb les línies estratègiques.
 - Formació per als centres o intercentres (FiC), adreçada a docents de diferents centres educatius que comparteixen projectes similars o els volen implantar, per la qual cosa mantenen un funcionament en xarxa.
- Formació especialitzada (FE), que té com a finalitat l'actualització científica, tècnica i pedagògica del professorat que ha d'assumir noves funcions en l'àmbit curricular o de la gestió educativa (funció directiva, assessorament formatiu, especialització en formació professional, acreditació per a la metodologia en llengües, etc.).
- Programes d'experiència formativa (PEF), que impulsin i reconeixin la participació en experiències d'innovació, estades en empreses, participació en programes europeus i en projectes de recerca.
- Formació per àmbits (FA), dirigida als professors interessats per una temàtica específica independentment dels centres educatius on exerceixen la tasca docent.
- Activitats puntuals de formació (APF), que inclouen la participació en jornades, cicles de conferències, congressos, etc.

3. DESPLEGAMENT NORMATIU I ADMINISTRATIU PER AL DESENVOLUPAMENT DEL PLA

Per al desplegament de les mesures que conté el Pla quadriennal de formació del professorat 2016-2020, la posada en funcionament de les línies estratègiques, les modalitats formatives i les orientacions de reordenació del sistema de formació, era necessari prendre un conjunt de decisions de caràcter normatiu, administratiu i de gestió formativa per facilitar la consecució dels objectius

prevists al Pla. La Conselleria d'Educació i Universitat va promoure canvis en la regulació del sistema de formació del professorat per afavorir-ne la implementació. El desplegament normatiu i administratiu s'ha concretat en les disposicions i resolucions següents, i també en la Resolució del conseller d'Educació i Universitat de dia 16 de març de 2016 per la qual s'aprova el Pla quadriennal de formació del professorat 2016-2020:

- *Decret 41/2016, de 15 de juliol, pel qual es regula la formació permanent del professorat de l'ensenyament no universitari de la comunitat autònoma de les Illes Balears*

Aquest decret que, d'altra banda, deroga el Decret 68/2001, vigent fins aleshores, vol donar resposta a les necessitats actuals del sistema educatiu de les Illes Balears i preveu que l'Administració educativa planifiqui la formació permanent del professorat, l'adeqüi a la realitat educativa de les Illes Balears i impulsi un model de formació al servei de les necessitats del mateix sistema educatiu derivades dels objectius institucionals, sense oblidar les necessitats que totes les persones dedicades a la docència tenen per al seu propi desenvolupament professional.

Fins ara, la major part de la formació permanent del professorat s'ha impartit als centres de professorat (CEP) i tenia un impacte individual en el professor que feia el curs. El nou decret proposa un canvi de filosofia amb la finalitat de dinamitzar la formació permanent i caminar cap a l'èxit educatiu i, per això, és essencial que, més enllà de la formació individual, els coneixements adquirits pel professor tinguin un impacte directe en el dia a dia del centre educatiu on fan feina. Per això els CEP són eines essencials. No es limiten a oferir cursos a les seves instal·lacions sinó que també esdevenen eines de suport a la formació en els centres, afavorint-ne la presència i fomentant l'apropament als recursos formatius, materials didàctics i programes educatius. El Decret potencia la formació en els mateixos centres educatius, de manera que es pugui adaptar al màxim a les necessitats de cada centre perquè tingui un impacte directe a les aules.

El Decret també preveu integrar i coordinar les diverses iniciatives proposades per organismes amb responsabilitat en matèria de formació del professorat per tal de mantenir la cohesió de totes les activitats, evitar llacunes en l'acció formativa i optimitzar els recursos disponibles. Tot junt té la finalitat d'establir un model de formació permanent del professorat que sigui dinàmic i contribueixi a una millora constant de l'activitat docent i de la qualitat educativa. Per tal d'assolir aquests objectius, es fa necessari promoure processos d'avaluació de l'aprenentatge i fomentar la reflexió educativa i el debat, així com impulsar noves dinàmiques d'innovació i de recerca.

- *Ordre del conseller d'Educació i Universitat de dia 11 de març de 2016 per la qual es regulen l'organització i el règim de funcionament de la xarxa de centres de professorat*

L'experiència de funcionament dels centres de professorat, les noves necessitats formatives del personal docent i la innovació pedagògica imprescindible que planteja l'estat actual del sistema educatiu feien necessària una nova regulació que permeti una coordinació més eficaç de la xarxa de centres de professorat, doti de més estabilitat els equips pedagògics de la xarxa i estableixi nous àmbits de les assessories de formació per adequar-les a la formació permanent que necessita l'exercici de les noves competències que vol fomentar el sistema educatiu, especialment el treball

en equip i en xarxa, la millora de la convivència, l'àmbit emocional i de les habilitats socials i comunicatives, les noves tecnologies de la informació i la comunicació, i la gestió de centres i grups de treball.

- *Ordre del conseller d'Educació i Universitat de dia 24 d'abril de 2017 per la qual es regula l'homologació, el reconeixement, la certificació i el registre de la formació permanent del professorat no universitari de la comunitat autònoma de les Illes Balears*

Calia regular el sistema d'homologació, reconeixement, certificació i registre de la formació permanent del professorat no universitari i substituir en bona part el que estava establert a l'Ordre del conseller d'Educació i Cultura, de dia 2 de gener de 2002, per la qual es regula la planificació i el reconeixement de la formació permanent del professorat no universitari, amb la finalitat d'ordenar els processos formatius donant cabuda, per al reconeixement de la formació permanent del professorat, a entitats que fins ara no es consideraven col·laboradores per a l'organització de la formació homologada i reconeguda, com ara l'Escola Balear de l'Administració Pública o els centres educatius que, de manera autònoma, organitzen activitats formatives. Aquesta disposició preveu que les entitats col·laboradores s'inscriguin en un cens i puguin presentar programes anuals o semestrals de formació. També estableix els requisits de les activitats objecte d'homologació i reconeixement, les formes de participació, les característiques dels programes formatius, els criteris d'avaluació i el procediment per al reconeixement de l'autoformació. La finalitat és ordenar el sistema del reconeixement de la formació permanent del professorat, de forma que les activitats formatives es puguin desenvolupar en les millors condicions possibles. Així mateix, es tractava d'establir un model de reconeixement de la formació permanent del professorat que sigui dinàmic, en creixement continu, i que contribueixi a una millora constant de l'activitat docent i de la qualitat educativa.

- *Resolució de la directora general de Formació Professional i Formació del Professorat de dia 13 de gener de 2017 per la qual s'aprova la convocatòria pública per cobrir, en comissió de serveis, places de directors de centres de professorat*
- *Resolució de la directora general de Formació Professional i Formació del Professorat de dia 13 de gener de 2017 per la qual s'aprova la convocatòria pública per cobrir, en comissió de serveis, places d'assessors de formació permanent als centres de professorat*

Aquestes resolucions convoquen el concurs de mèrits per cobrir les places de direcció i assessories de formació als centres de professorat, amb les noves funcions previstes al decret de formació que estableixen que les assessories, més que gestionar cursos de formació han de ser dinamitzadores de la formació en els centres educatius a partir dels programes de formació en centres. Aquestes places també es relacionen amb els àmbits formatius que estableix el Pla quadriennal de formació i la convocatòria determina el procediment per obtenir-les, que combina els mèrits, la presentació d'un projecte i la seva defensa davant una comissió de selecció. Les persones seleccionades obtenen la plaça per a un període de dos anys, després del qual s'ha de convocar un procés d'avaluació que, en el cas que se superi, podran renovar per a dos anys més. Finalitzat aquest període, es tornaran a sotmetre a un altre procés d'avaluació que els pot permetre renovar el càrrec per a quatre anys més fins al límit màxim de vuit anys.

- *Resolució del director general de Planificació, Ordenació i Centres i de la directora general de Formació Professional i Formació del Professorat de dia 14 de juny de 2016 per la qual s'estableixen els criteris d'elegibilitat i el procediment per al reconeixement del complement lligat a l'antiguitat i a la formació del professorat establert en l'Acord del 2016 de reprogramació de l'Acord del 2008 i altres millores sociolaborals del professorat de l'ensenyament privat concertat de les Illes Balears*

Per mitjà d'aquesta resolució, s'incorpora el professorat de l'ensenyament concertat a tot el nou sistema de formació permanent del professorat i es preveuen els mecanismes per al reconeixement de la seva formació.

- *Resolució de la directora general de Formació Professional i Formació del Professorat de dia 22 de febrer de 2017 per la qual s'aproven les instruccions per al desenvolupament de programes de formació dels centres vinculats als plans d'innovació pedagògica per a la millora educativa dels centres per als cursos 2017-2018 i 2018-2019 assessorats pels centres de professorat de les Illes Balears*

Acomplint una de les mesures prioritàries del Pla quadriennal de formació del professorat, per mitjà d'aquesta Resolució, s'estableixen els programes de formació dels centres (FdC) que han estat seleccionats per implantar-hi plans d'innovació. Aquesta formació té una durada de dos cursos per a cada un dels centres, amb un mínim de 60 hores i un màxim de 120 hores, en la qual ha de participar el 50% del professorat d'una etapa educativa o el 50% del claustre de professorat en funció de l'àmbit que figura al seu pla d'innovació.

- *Resolució de la directora general de Formació Professional i Formació del Professorat de 31 d'octubre de 2016 per la qual s'aproven les instruccions per al desenvolupament de programes de formació en els centres i per als centres o intercentres assessorats pels centres de professorat de les Illes Balears en el marc del Pla quadriennal de formació permanent del professorat 2016-2020*

Aquesta convocatòria preveu la formació en els centres destinada als centres sostinguts amb fons públics amb una de les vuit línies del Pla quadriennal de formació d'acord amb el projecte educatiu. La durada de la formació és d'entre 8 i 40 hores i ha d'anar lligada a la transferència educativa i l'avaluació. Els participants han de constituir, almenys, el 30% del claustre si està format per 60 docents o menys o el 30% d'una etapa educativa si el claustre està format per més de 60 docents, sempre amb un mínim de 12 participants. En el cas que el centre estigui format per menys de 20 docents, es requereix la participació del 60%.

Per a la formació intercentres, destinada a centres que comparteixen un projecte educatiu similar o volen implantar, de manera coordinada, metodologies semblants, es requereix la participació almenys de dos centres educatius, amb un mínim de 12 participants. Aquesta formació amb transferència té una durada d'entre 20 i 40 hores.

- *Resolució del conseller d'Educació i Universitat de 30 de setembre de 2016 per la qual s'autoritza el canvi de denominació específica de l'Equip d'Assessorament al Tractament de les Llengües a les Escoles (Equip ATLES) a Equip DINAMICAT i es modifiquen els seus objectius, composició i funcions*

D'acord amb el Pla quadriennal de formació, constitueix una línia estratègica la formació en l'elaboració i la implementació de projectes lingüístics de centre a més de la formació en l'elaboració de recursos i en la pràctica metodològica per incidir en la normalització lingüística i cultural de la llengua catalana, pròpia de les Illes Balears, en l'àmbit escolar. Així, es va constituir l'equip DINAMICAT per tal de dotar d'una estructura operativa que permeti l'assessorament als centres educatius en l'elaboració dels projectes lingüístics, l'assessorament en l'adopció de mesures per atendre l'alumnat nouvingut i l'organització de programes formatius en relació amb la línia estratègica del Pla quadriennal que incideix en la formació per a la millora dels processos d'aprenentatge de llengües, des de l'actualització pedagògica i didàctica, en metodologies que vinculin l'aprenentatge amb les situacions de la vida quotidiana, a partir dels projectes lingüístics de cada centre. Aquestes mesures estan complementades per una altra resolució específica, que és la següent:

- *Resolució de la directora general de Formació Professional i Formació del Professorat de 10 de novembre de 2016 per la qual s'aproven les instruccions per al desenvolupament de programes de formació i innovació en els centres i per als centres o intercentres per al foment de la normalització lingüística i la dinamització cultural de la llengua catalana, pròpia de les Illes Balears, assessorats pels centres de professorat, en el marc del Pla quadriennal de formació del professorat 2016-2020*

L'objectiu d'aquesta convocatòria és la formació del professorat del centre per al disseny, la posada en pràctica i l'avaluació d'actuacions que repercuteixin en la millora dels processos d'ensenyament i aprenentatge en català i en el foment de l'ús del català com a llengua vehicular dins i fora de l'aula i com a element clau de cohesió social. Aquestes actuacions s'han de dissenyar a partir de la reflexió sobre la situació sociolingüística de la llengua catalana i del projecte lingüístic de cada centre.

En el curs 2016-2017, de manera experimental, ja es van posar en funcionament les convocatòries esmentades que ara s'han ampliat per abraçar tot el període de vigència del pla quadriennal, i s'han fet noves convocatòries per incidir en totes les línies estratègiques, per exemple:

- *Resolució de la directora general de Formació Professional i Formació del Professorat i de la directora de l'Institut Balear de la Dona de dia 15 de febrer de 2017 per la qual es convoquen els centres docents sostinguts amb fons públics que imparteixen ensenyaments no universitaris de les Illes Balears a participar en el programa "Cap a la coeducació als centres educatius" per al curs 2017-2018*

Els objectius que es volen aconseguir amb aquesta convocatòria tenen a veure amb el fet de proporcionar eines didàctiques i metodològiques que promoguin la igualtat, desencadenar processos d'ensenyament i aprenentatge col·laboratius per afavorir la inclusió, treballar l'educació afectivosexual als centres educatius per educar en contra de la violència de gènere i impulsar el treball en equip i la creació d'una xarxa de centres per afavorir l'intercanvi d'experiències i recursos.

- *Resolució de la directora general de Formació Professional i Formació del Professorat de 10 de març de 2017 per la qual es convoquen els centres educatius sostinguts amb fons públics que imparteixen ensenyaments no universitaris a participar en el Pla integral d'impuls de les capacitats emprenedores (ICAPE) per al curs 2017-2018*

Aquesta convocatòria amplia el nombre de programes convocats per al curs 2016-2017 i estableix nous programes destinats a l'educació primària, ESO, la FP bàsica i la FP de grau mitjà.

- *Resolució de la directora general de Formació Professional i Formació del Professorat de 29 de març de 2017 per la qual es convoquen els centres docents públics dependents de la Conselleria d'Educació i Universitat que imparteixen cicles formatius de formació professional de grau mitjà i de grau superior a participar en el Programa de Formació i Transferència d'Impuls a les Competències Socials i Creatives (ICScrea) per al curs 2017-2018*

Els objectius d'aquest programa són fomentar la creativitat i la innovació en la formació professional, impulsar la cooperació entre el professorat i l'alumnat en la posada en pràctica de projectes innovadors, estimular l'aprenentatge basat en projectes i reptes a través de la pràctica i impulsar les competències socials i creatives del professorat per permetre la millora de la pràctica educativa en entorns col·laboratius.

- *Resolució de la directora general de Formació Professional i Formació del Professorat de dia 8 de febrer de 2017 per la qual s'aproven les instruccions per al desenvolupament de programes de formació i transferència en els centres per al foment d'entorns col·laboratius d'aprenentatge adreçats als centres docents de titularitat pública dependents de la Conselleria d'Educació i Universitat durant el curs 2017-2018*

L'objectiu d'aquest programa és la formació del professorat del centre i de la comunitat educativa per al disseny, la posada en pràctica i l'avaluació d'actuacions que repercuteixin en la millora dels processos d'ensenyament i aprenentatge, a partir de la formació adreçada al suport per transformar els centres educatius en entorns col·laboratius d'aprenentatge en què participin tots els membres de la comunitat educativa per facilitar la millora del rendiment acadèmic, els processos d'innovació i els models de participació, intervenció i desenvolupament comunitari.

- *Resolució de la directora general de Formació Professional i Formació del Professorat de dia 10 de febrer de 2017 per la qual es convoquen els centres docents sostinguts amb fons públics que imparteixen ensenyaments no universitaris en l'àmbit de l'illa de Mallorca a participar en el programa Aprenentatge Servei a la Serra de Tramuntana per al curs 2017-2018*

Aquest programa, ja implementat en el curs 2016-2017, s'organitza conjuntament amb el Consell de Mallorca i vol promoure la metodologia d'aprenentatge servei dins el currículum dels centres educatius en el marc de la serra de Tramuntana per afavorir l'establiment de xarxes comunitàries amb responsabilitat social amb metodologies competencials d'aprenentatge vinculades a l'entorn i al territori.

- *Resolució de la directora general de Formació Professional i Formació del Professorat de dia 10 d'octubre de 2016 per la qual es convoquen programes formatius en la modalitat de formació per àmbits a distància en el marc del Pla quadriennal de formació permanent del professorat 2016-2020*

Per mitjà d'aquesta convocatòria es fomenta el disseny de programes de formació permanent del professorat en la modalitat de formació per àmbits a distància mitjançant les tecnologies de la

informació i la comunicació i es facilita la transparència per seleccionar les activitats que s'ofereixen mitjançant l'oferta de formació a distància que han d'estar sotmesos a l'avaluació de la comissió de formació del professorat i han d'anar vinculats a una de les línies estratègiques de formació que determina el Pla quadriennal.

- *Resolució de la directora general de Formació Professional i Formació del Professorat de dia 22 de maig de 2017 per la qual es regula la inscripció al Cens d'Entitats Col·laboradores en la formació permanent del professorat*

Amb aquesta resolució s'estableix el procediment per a la inscripció en el Cens, les obligacions de les entitats col·laboradores i la publicitat del Cens, així com el model de sol·licitud per a la inscripció. El Cens pretén facilitar la transparència perquè els docents puguin estar segurs que la formació a la qual s'inscriuen podrà ser reconeguda per l'Administració educativa a efectes retributius i de mèrits.

- *Resolució de la directora general de Formació Professional i Formació del Professorat de dia 23 de maig de 2017 per la qual s'aproven les instruccions per a la planificació, la realització i el registre d'activitats de formació permanent del professorat organitzades per les conselleries del Govern de les Illes Balears, pels consells insulars o per les seves entitats i organismes*

Amb aquesta Resolució s'estableix el procediment per a l'aprovació de les propostes formatives dels organismes públics i per a la inscripció de les activitats formatives al Registre de Formació del Professorat, així com el protocol per a la gestió de les activitats i els requisits de les convocatòries.

- *Resolució del director general de Planificació, Ordenació i Centres i de la directora general de Formació Professional i Formació del Professorat de 25 de maig de 2017 per la qual es convoquen cursos d'anglès de preparació per a l'obtenció del certificat dels nivells Avançat i C1 de les escoles oficials d'idiomes, i cursos d'acreditació i actualització en metodologies per a l'aprenentatge d'àrees no lingüístiques en llengües estrangeres dirigits als docents en actiu d'educació infantil, primària, educació secundària obligatòria i postobligatòria i de formació professional, tant de centres públics com de centres privats concertats de les Illes Balears*

Amb aquesta resolució es dona resposta a una de les mesures del Pla quadriennal de formació del professorat en relació amb la formació per a la millora dels processos d'aprenentatge de llengües, des de l'actualització pedagògica i didàctica, en metodologies que vinculin l'aprenentatge amb les situacions de la vida quotidiana, a partir dels projectes lingüístics de cada centre.

Tot aquest desplegament era necessari per dotar de seguretat jurídica i eficàcia el desenvolupament del Pla i fomentar-ne la implementació efectiva que ha de permetre, més endavant, valorar, avaluar i quantificar l'impacte que s'hagi pogut produir en el sistema educatiu i, especialment en la millora de l'èxit educatiu de l'alumnat.

4. DADES RELATIVES A LA IMPLEMENTACIÓ DEL PLA QUADRIENNAL 2016-2020 EN EL PRIMER CURS DE VIGÈNCIA

El primer curs d'implementació del Pla quadriennal ha estat el 2016-2017, tot i que de manera experimental ja havien començat en el curs anterior alguns dels programes esmentats per tal de poder analitzar-ne el funcionament i corregir-ne les disfuncions que es poguessin produir. La participació dels centres i dels docents en el primer curs de vigència ha estat la següent:

4.1. Formació en centres educatius del curs 2016-2017

En el primer any de vigència del Pla quadriennal s'han fet **341** programes de formació i transferència que han representat el 51,25% de tota la formació dels docents, distribuïts en els programes següents:

- 28* programes de formació per als centres dels plans d'innovació
- 272* programes de formació en els centres
- 41* programes de formació intercentres

Cadascun dels programes que s'han dut a terme correspon a una de les vuit línies estratègiques:

QUADRE 1. FORMACIONS PER LÍNIES ESTRATÈGIQUES

Línia estratègica	Formacions
1. Metodologies d'aprenentatge	190
2. Convivència i educació emocional	51
3. Gestió d'equips i coordinació docent	3
4. Educació inclusiva	9
5. Millora de les competències lingüístiques	24
6. TIC i competència digital	14
7. Actualització científica, tècnica i de col·lectius específics	49
8. Comunitat educativa d'aprenentatge	1
Total	341

Font: SFP

QUADRE 2. CENTRES IMPLICATS: 385. PER TIPUS DE CENTRE

Típus	Nombre	Percentatge respecte al total de centres amb formació en centres	Total de centres d'aquesta tipologia	Percentatge respecte al total de centres d'aquesta tipologia
CEIP i CP	181	46,77	217	83,41
IES	60	15,5	71	84,51
CC	30	7,75	93	32,26
Infantil	60	15,5	199	30,15
CEPA	16	4,65	18	88,89
Altres	16	4,14	75	21,33

Típus	Nombre	Percentatge respecte al total de centres amb formació en centres	Total de centres d'aquesta tipologia	Percentatge respecte al total de centres d'aquesta tipologia
EOI	5	1,29	10	50,00
EOEP i EAP	15	3,88	23	65,22
CIFP	2	0,52	6	33,33

Font: SFP

**QUADRE 3. NOMBRE DE DOCENTS ADMESOS EN AQUEST TIPUS DE FORMACIÓ: 5.983
(UN 65% DE TOTS ELS DOCENTS EN LA TOTALITAT DE LES FORMACIONS)
PER TIPUS DE CENTRE ON EXERCIXEN**

Típus	Nombre	Percentatge
CEIP i CP	3.231	54
IES	1.521	25,42
CC	429	7,17
Infantil	340	5,68
CEPA	164	2,74
Altres	158	2,63
EOI	53	0,89
EOEP i EAP	51	0,85
CIFP	36	0,6

Font: SFP

Els programes han representant un total de **9.285** hores de formació (53% de tota la formació feta).

QUADRE 4. COMPARATIVA PER CURSOS ESCOLARS

Comparativa per cursos	N. de centres	Hores	Docents
Formació centres 2016-2017	385	9.285	5.983
Formació centres 2015-2016	306	5.684	5.074
Formació centres 2014-2015	152	2.195	2.839
Formació centres 2013-2014	67	1.282	708

Font: SFP

4.2. Altres modalitats

La formació en centres no és la modalitat exclusiva del Pla quadriennal de formació, sinó que s'ha ampliat la formació per a l'actualització científica, tècnica i pedagògica del professorat, tant la destinada al professorat que ha d'assumir noves funcions (funció directiva, acreditació en metodologies de llengües estrangeres, assessories de formació) com la formació per temes o àmbits d'àrees curriculars o d'intervenció educativa, a més d'activitats puntuals de formació (congressos, jornades, etc.). La novetat és que aquest tipus de formació també ha d'anar lligada a activitats de transferència a la pràctica educativa. Les entitats col·laboradores poden homologar programes formatius d'aquestes modalitats.

QUADRE 5. ALTRES MODALITATS

	Formació especialitzada	Formació per àmbits	Activitats puntuals de formació
Formacions	13	534	37
Hores	918	9.258	406
Docents	725	10.382	2.091

Font: SFP

QUADRE 6. FORMACIONS PER ÀMBITS PER LÍNIES ESTRATÈGIQUES

Línia estratègica	Formacions
1. Metodologies d'aprenentatge	84
2. Convivència i educació emocional	94
3. Gestió d'equips i coordinació docent	12
4. Educació inclusiva	61
5. Millora de les competències lingüístiques	59
6. TIC i competència digital	62
7. Actualització científica, tècnica i de col·lectius específics	160
8. Comunitat educativa d'aprenentatge	2
Total	534

Font: SFP

QUADRE 7. : FORMACIÓ ORGANITZADA PER ENTITATS COL·LABORADORES

Formacions	400
Hores	6.744
Docents	7.499

Font: SFP

4.3. Programes d'experiència formativa

Aquests programes inclouen estades en empreses per al professorat de formació professional, tutorització d'alumnes universitaris en pràctiques i projectes de recerca, i combinen la formació teòrica i la pràctica relacionada amb el programa escollit.

Nombre de participants: 37

Nombre d'hores: 2.249

4.4. L'activitat dels centres de professorat

En el decurs dels últims anys els centres de professorat han esdevingut espais de referència en la formació permanent del professorat per a la promoció del desenvolupament professional dels docents. L'expansió de nous coneixements tecnològics, la irrupció de noves pedagogies actives i experiencials, el progrés de les disciplines humanístiques i l'evolució dels paradigmes de les

metodologies didàctiques juntament amb la diversitat creixent de l'alumnat, fan que la tasca docent sigui cada cop més complexa.

Amb la finalitat que els centres de professorat puguin respondre adequadament a les necessitats actuals i optimitzar les seves funcions com a agents de l'estructura organitzativa de la formació permanent del professorat, incloent-hi noves àrees, i proveir-los de les eines i els procediments adients per facilitar-ne el treball de manera més eficient, es van regular alguns aspectes relatius als seus òrgans de govern, a les assessories, a l'organització i el funcionament i a la coordinació del conjunt de la xarxa de centres de professorat.

El nou escenari ha fomentat que els centres de professorat es replantegin les actuacions que desenvolupen i els models formatius que cal emprendre. Han apostat decididament per una formació del professorat en els mateixos centres educatius definida des de la concreció de les seves necessitats educatives. En aquest sentit, la figura dels assessors i les assessores de formació recau en persones que acompanyen els processos i ajuden a avaluar l'impacte de la formació en el mateix centre educatiu. Això facilita l'experimentació en diversos centres de programes de formació permanent rigorosos que consideren la innovació metodològica com l'eina fonamental per a l'aprenentatge per competències bàsiques a l'aula. A més, es promou la creació d'equips i xarxes educatives que puguin generalitzar propostes innovadores, materials nous i metodologies específiques que impulsin la cooperació i contribueixin a incrementar la qualitat educativa.

QUADRE 8. FORMACIÓ TOTAL DELS CENTRES DE PROFESSORAT EL CURS 2016-2017

CEP	Formacions 2016-2017	Nombre de participants	Nombre d'hores
CEP de Palma	140	2.942	4.035
CEP de Menorca	76	2.330	1.433
CEP d'Eivissa	50	1.483	1.194
CEP de Manacor	67	1.734	1.728
CEP d'Inca	77	2.065	1.854
CEP de Formentera	20	413	287
TOTAL	430	10.967	10.531

Font: SFP

QUADRE 9. FORMACIÓ EN CENTRES ASSESSORADA PELS CENTRES DE PROFESSORAT EL CURS 2016-2017

CEP	Formacions 2016-2017	Nombre de participants	Nombre d'hores
CEP de Palma	108	1.977	3.353
CEP de Menorca	43	881	946
CEP d'Eivissa	35	790	900
CEP de Manacor	53	1.139	1.466
CEP d'Inca	54	1.153	1.442
CEP de Formentera	6	106	145
TOTAL	299	6.046	8.252

Font: SFP

QUADRE 10. FORMACIÓ PER ÀMBITS ORGANITZADA PELS CENTRES DE PROFESSORAT EL CURS 2016-2017

CEP	Formacions 2016-2017	Nombre de participants	Nombre d'hores
CEP de Palma	31	965	672
CEP de Menorca	30	988	461
CEP d'Eivissa	12	344	270
CEP de Manacor	12	376	258
CEP d'Inca	19	749	374
CEP de Formentera	12	218	122
TOTAL	116	3.640	2.157

Font: SFP

QUADRE 11. ACTIVITATS PUNTUALS DE FORMACIÓ ORGANITZADES PELS CENTRES DE PROFESSORAT EL CURS 2016-2017

CEP	Formacions 2016-2017	Nombre de participants	Nombre d'hores
CEP de Palma	1	0	10
CEP de Menorca	3	461	26
CEP d'Eivissa	3	349	34
CEP de Manacor	4	219	24
CEP d'Inca	4	163	38
CEP de Formentera	2	89	20
TOTAL	17	1.281	152

Font: SFP

5. CONCLUSIONS

La implementació del Pla quadriennal de formació en el primer any de vigència permet preveure la generació d'una nova cultura de formació que pugui donar resposta a les necessitats educatives i millori les competències professionals dels docents, per tal de contribuir al desenvolupament d'un ensenyament de qualitat i d'equitat que faci possible una educació que formi un alumnat competent per a la societat en què li ha tocat viure, dissenyant una formació per als docents actualitzada i adaptada als canvis que reclama l'educació del segle XXI.

Amb tot, cal establir procediments d'avaluació concrets per assegurar la transferibilitat a les aules dels programes formatius i analitzar l'impacte del Pla quadriennal de formació en la millora dels resultats de l'alumnat.

També caldrà analitzar les línies estratègiques menys sol·licitades pels centres educatius per garantir que els programes abracin el conjunt dels elements que estableix el Pla quadriennal i especialment el coneixement i la pràctica de metodologies innovadores d'aprenentatge, l'aplicació de recursos per

millorar la convivència des de mirades inclusives i el clima de l'aula, la millora en metodologies per a l'aprenentatge de llengües, la integració de les tecnologies d'informació i comunicació i l'adopció d'estratègies per fomentar els entorns col·laboratius d'aprenentatge. Per això, pot ser que sigui necessari ampliar les convocatòries de programes de formació en centres per potenciar alguna de les línies.

Ha de constituir una exigència de l'Administració educativa facilitar que els docents se sentin agents transformadors, crítics, que reflexionin sobre les pròpies pràctiques i es qüestionin les estructures institucionals en què fan feina per tal de dur endavant actuacions que repercuteixin en la millora de l'aprenentatge de l'alumnat.